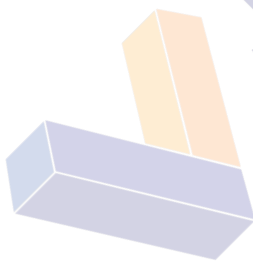

AAT Level – 01

ECONOMICS (ECN)

මූල්‍ය පද්ධතිය, මුදල්
හා සාමාන්‍ය මිල මට්ටම්

Tute – 05

Prepared by - Chinthaka Kelum Udayasiri
Visiting Lecturer (University of Colombo)
BBA (SP) Mgt (University of Colombo)
Gold medalist (University of Colombo)
CIM (UK) Passed Finalist
AAT Passed Finalist
Dip in Strategic Brand Management (SLIM)
Dip in Digital Marketing (APIDM)

මුදල් හා මිල මට්ටම් පිළිබඳව හැඳින්වීම

අතීතයේ දී පුද්ගලයන් තමන්ට අවශ්‍ය දෑ තමන් විසින්ම නිෂ්පාදනය කරගන්නා ලදී. එනම් එදිනෙදා තමන්ට අවශ්‍ය කරන සියලුම භාණ්ඩ හා සේවාවන් තමන් විසින්ම සපයා ගන්නා ලදී. මෙය සෘජු නිෂ්පාදනය ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. නමුත් කාලයත් සමග මිනිස් වුවමනාවන් වර්ධනය වීම නිසා තමන්ට අවශ්‍ය දෑ තමන් විසින්ම නිෂ්පාදන කර ගැනීමේ අපහසුතාවයක් ඇති විය. එයට විකල්පයක් ලෙස තමන් ළඟ ඇති අතිරික්ත නිෂ්පාදනය තවත් පුද්ගලයෙක් සතුව ඇති අතිරික්ත නිෂ්පාදන සමග හුවමාරු කර ගැනීමට පුද්ගලයන් පෙළඹිණි. මෙය භාණ්ඩ හුවමාරුව හෙවත් බාටර් ක්‍රමය ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. කාලයත් සමග භාණ්ඩ හුවමාරුවේ ද විවිධ දුෂ්කරතා ඇති විය.

ඒවා නම්,

-
-
-
-
-
-
-
-
-

මේ අනුව භාණ්ඩ හුවමාරුවෙහි පැවති දුෂ්කරතා හේතුවෙන් අතරමැදි මාධ්‍යක පවත්නා වැදගත්කම සැලකිල්ලට ගනිමින් සිප්පි කටු, දුම්කොළ, ගල් කැබලි, සත්ව ඇටකටු ආදිය මුල් කාල පරිච්ඡේදයේ දී භාවිතයට ගැනුන ද පසු කාලීනව රන්, රිදී, තඹ වැනි ලෝහමය වටිනාකමක් ඇති දෑ මුදල් ලෙස භාවිතයට ගැණින. වර්තමානයේ දක්නට ඇති මහාපරිමාණ ව්‍යාපාර බිහිවීමට ප්‍රධාන හේතුව වනුයේ මුදල් ආර්ථිකයට හඳුන්වා දීමය. එබැවින් ආර්ථිකයක් තුළ මුදලට සුවිශේෂී කාර්ය භාර්යයක් පවතී.

❖ මුදල් යනු

භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරු කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ ගෙවීම් මාධ්‍යක් ලෙස පොදුවේ පිළිගන්නා ඕනෑම දෙයක් මුදල් ලෙස අදහස් කෙරේ. එනම් මූල්‍ය බලාධිකාරියක් විසින් නිකුත් කරනු ලබන පොදුවේ පිළිගන්නා ඕනෑම කාසියක් හෝ නෝට්ටුවක් මුදල් ලෙස අර්ථකථනය කරයි.

❖ හොඳ මුදලක ලක්ෂණ

-
-
-
-
-
-
-
-
-

❖ මුදලේ කාර්ය භාර්ය (Functions of Money)

-
-
-
-

❖ විනිමය (ගෙවීම්) මාධ්‍යයක් වශයෙන් කටයුතු කිරීම

භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරු කිරීමේදී අතර මැදියෙකු ලෙස කටයුතු කිරීම විනිමය මාධ්‍යයක් වශයෙන් කටයුතු කිරීම ලෙස හැඳින් වේ. මේ මගින් මුදල් වෙනත් වත්කම් වලින් පැහැදිලිව වෙන් කොට හඳුනා ගත හැකිය. භාණ්ඩ හුවමාරු ක්‍රමයේ (බාටර් ක්‍රමයේ) පැවති ද්විතීක සමපානය, ප්‍රවාහනය, ගබඩා කිරීම, කුඩා කොටස් වලට බෙදීම ආදී ගැටලු බොහෝමයක් මුදල් භාවිතය නිසා නිරාකරණය විය.

❖ වටිනාකමේ සන්නිධියක් ලෙස කටයුතු කිරීම

අවදානමකට මුහුණ දීමකින් තොරව අනාගතය සඳහා මුදල් රැස් කර තබා ගැනීම සඳහා මුදල් යොදා ගැනීම වටිනාකමේ සන්නිධියක් ලෙස කටයුතු කිරීම යනුවෙන් අදහස් කෙරේ. මුදල් වලින් තොරව භාණ්ඩ මගින් මුදල් රැස් කර තබා ගැනීමේ දී නශ්‍ය වීම, ගබඩා කිරීමේ අපහසුව වැනි ගැටලු වලට මුහුණ දීමට සිදු වේ. වටිනාකම රැස් කිරීම සඳහා මුදල් භාවිතා කරනුයේ එය ද්‍රවශීල වත්කමක් වන බැවිනි.

❖ ගිණුම් ඒකකයක් ලෙස කටයුතු කිරීම

සෑම භාණ්ඩයකම, සේවාවකම වටිනාකම් අතර වෙනස හඳුනා ගැනීමට හැකිවීම ගිණුම් ඒකකයක් ලෙස කටයුතු කිරීම යනුවෙන් අදහස් කෙරේ.

උදා - පෑනක මිල රුපියල් 20

සහල් කිලෝවක මිල රුපියල් 100 යි

❖ විලම්භිත ගෙවුම් මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කිරීම

කල් පසු වී සිදු කරන ලබන ගෙවීම් සඳහා මුදල් යොදා ගැනීම විලම්භිත ගෙවුම් මාධ්‍යයක් ලෙස අදහස් කෙරේ. මුදලේ අගය ස්ථාවරව පැවතීම විලම්භිත ගෙවුම් මාධ්‍යයක් ලෙස මුදලේ කාර්යය වඩාත් කාර්යක්ෂම වීමට හේතු වේ.

මුදලේ කාර්යයන් ඉටු කිරීමට ඇති ඇතැම් බාධා

1. උද්ධමනය සමග මුදල් අගය අඩු වීම
2. මුදල් ළඟ තබා ගැනීමේ අවදානම
3. මුදලේ ආවස්ථික පිරිවැයක් පැවතීම
4. මුදල්වලට වඩා පහසු මාධ්‍යයන්හි ඇති සුලභතාව
5. තාක්ෂණික දියුණුව

❖ මුදල් වර්ග

▪ ව්‍යවහාර මුදල්

යම්කිසි වටිනාකමක් ඇතුළත් කිරීම සඳහා මූල්‍ය අධිකාරිය විසින් නිකුත් කරනු ලබන කාසි හා නෝට්ටු ව්‍යවහාර මුදල් ලෙස හැඳින්වේ. රට තුළ ඕනෑම ගනුදෙනුවක් කිරීම සඳහා ව්‍යවහාර මුදල් නීතිමය වශයෙන් වලංගු වන අතර පූර්ණ වශයෙන් ද්‍රවශීලතාවයකින් යුක්ත වේ.

උදා:- ලංකාවේ කාසි හා නෝට්ටු

▪ බැංකු මුදල්

වෙක්පත් යොදා ගනිමින් ගනුදෙනු කළ හැකි ඉල්ලුම් තැන්පතු වල ඇති මුදල් බැංකු මුදල් ලෙස හැඳින්වේ. බැංකු මුදල් ඉහළ ද්‍රවශීලතාවකින් යුක්ත වේ. මේවා පවත්වාගෙන යනු ලබන්නේ වාණිජ බැංකු විසිනි.

▪ ආසන්න මුදල්

හුවමාරු මාධ්‍යයක් ලෙස ක්‍රියා නොකරන එහෙත් වටිනාකමේ සන්නිධියක් ලෙස ක්‍රියා කරන ඉහළ ද්‍රවශීලතාවකින් යුත් මුදල් ආසන්න මුදල් ලෙස හැඳින් වේ.

උදා - ඉතුරුම් තැන්පතු, ස්ථාවර තැන්පතු

▪ මුදල් ආදේශක

වටිනාකමේ සන්නිධියක් ලෙස ක්‍රියා නොකරන එහෙත් තාවකාලික හුවමාරු මාධ්‍යක් වශයෙන් ක්‍රියා කරන උපකරණ මුදල් ආදේශක ලෙස හැඳින් වේ. වෙක්පත් හෝ ව්‍යවහාර මුදල් භාවිතා නොකොට කෙටි කාලීන ගනුදෙනු සඳහා මෙම මුදල් ආදේශක යොදා ගත හැකිය.

උදා:- ණය කාඩ්පත්, හරපත්

▪ විද්‍යුත් මුදල්

මුදල් විද්‍යුත් ක්‍රම භාවිතයෙන් ගබඩා කොට තබා මෘදුකාංගයක් මගින් ගනුදෙනු සඳහා යොදා ගන්නා ක්‍රමවේදය විද්‍යුත් මුදල් වශයෙන් හැඳින්වේ.

උදා:- E Banking, Easy Cash

විද්‍යුත් මුදල් අපට භාවිත කළ හැක්කේ කෙසේ ද?

- එකම ආයතනයේ ඇති ගිණුම් දෙකක් අතර මුදල් මාරු කිරීම
- වෙනත් ශාඛාවක සංචාරක ගිණුමකට මුදල් මාරු කිරීම
- කොටස් වෙළෙඳපොළට මුදල් මාරු කිරීම
- එකම ආයතනයේ හෝ බාහිර ආයතනයක ඇති අනෙකුත් පවුලේ සාමාජිකයන්ගේ ගිණුම්වලට මුදල් මාරු කිරීම
- පුද්ගලයෙකු විසින් තවත් පුද්ගලයෙකුට ගෙවීම් කිරීමට
- බිල්පත් සඳහා ගෙවීම් කිරීමට

විද්‍යුත් මුදල් භාවිත කිරීමට හේතු

- පහසුවෙන් හා ඉක්මනින් ගෙවිය පාරිභෝගිකයින් ආකර්ෂණය කරගැනීම
- ජ්‍යාන්‍යන්තර ගනුදෙනු සිදු කළ හැකි වීම
- භෞතික මුදල් වලට වඩා ආරක්ෂාකාරී වීම
- බැංකුවල අභ්‍යන්තර ජාල සඳහා සම්බන්ධ විය හැකි වීම
- වාණිජ්‍ය ආයතන අතර පවත්නා තරගකාරිත්වය නිසා

වාසි

- රැගෙන යාමේ හා භාවිත කිරීමේ පහසුව
- ගෙවීම් පියවීම් ඉක්මන්වීම හා කාලය ඉතිරි වීම
- අවදානම අඩු වීම
- ලෝකයේ ඕනෑම තැනකින් ගෙවීම් සිදු කිරීමට භාවිත කළ හැකිවීම
- ඉහළ සමාජ පිළිගැනීම

අවාසි

- නීතිමය පිළිගැනීම අඩුබව
- ඉක්මනින් යල් පැනයාම
- තාක්ෂණිකමය ගැටලු
- ඉතා පුළුල්ව ව්‍යාප්ත වූ තොරතුරු තාක්ෂණයක් අත්‍යවශ්‍ය වීම

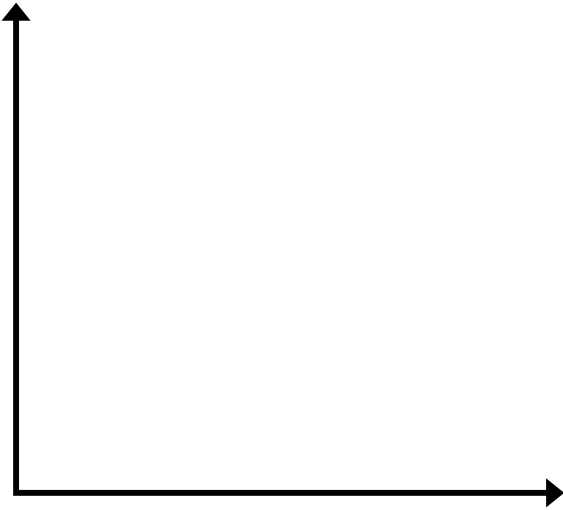
මුදලට ඇති ඉල්ලුම (ද්‍රවශීලතාවරණය)

කිසියම් අවස්ථාවකදී මහජනතාව විසින් මුදල්, මුදල් වශයෙන් ළඟ තබා ගැනීමට ඇති කැමැත්ත මුදල් ඉල්ලුම හෙවත් ද්‍රවශීලතාවරණය ලෙස අදහස් කෙරේ. මුදලට ඇති ඉල්ලුම තීරණය වන ප්‍රධාන හේතු තුනකි.

-
-
-

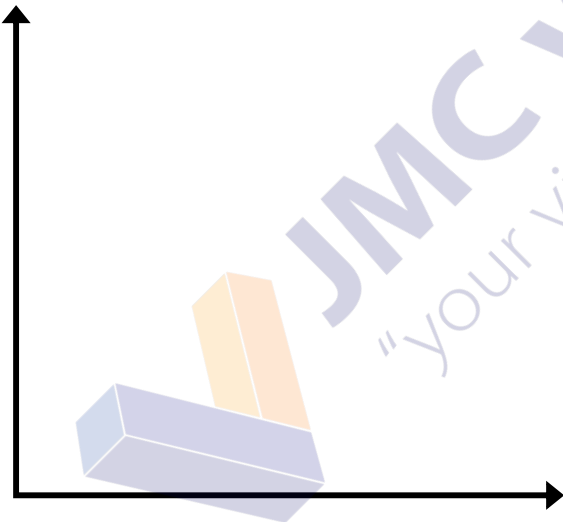
❖ ගනුදෙනු වේතනාව

පුද්ගලයෙකු විසින් කරනු ලබන වියදමත් ඔහුට ලැබෙන ආදායමත් එකිනෙකට නොගැලපීම නිසා ඵ්දිනෙදා සිදුවන ගනුදෙනු සුමටව ඉටු කර ගැනීම සඳහා මුදල් ළඟ තබා ගැනීම ගනුදෙනු වේතනාව නිසා ඇති වන මුදල් ඉල්ලුම ලෙස හැඳින්වේ. ගනුදෙනු වේතනාව මත මුදල් ඉල්ලුම තීරණය වන්නේ පුද්ගල ආදායම මතයි. ගනුදෙනු වේතනාවෙන් මුදලට කරන ඉල්ලුමක් ආදායමක් අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී. එනම් ආදායම් ඉහළ යන විට ගනුදෙනු වේතනාව මත මුදල් ඉල්ලුම ඉහළ යන අතර, ආදායම පහළ යන විට ගනුදෙනු වේතනාව මත මුදල් ඉල්ලුම පහළ යයි. මෙය පහත ප්‍රස්තාරය මගින් දැක්විය හැකිය.

❖ ආරක්ෂණ වේගනාව

හදිසි අනතුරු, ලෙඩ රෝග වැනි අනපේක්ෂිත අවස්ථාවන්ට මුහුණ දීම උදෙසා පුද්ගලයන් විසින් මුදල් ශේෂ ළඟ තබා ගැනීම ආරක්ෂණ වේගනාව මත මුදලට ඇති ඉල්ලුම ලෙස අදහස් කෙරේ. ආරක්ෂණ වේගනාව නිසා මුදලට ඇති ඉල්ලුමත් ආදායමත් අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී. එය පහත සඳහන් රූප සටහන ඇසුරින් දැක්විය හැකිය.

පුද්ගලයෙකුගේ ආදායම වැඩි වන විට ඔහු විසින් ආරක්ෂණ වේගනාව සඳහා වැඩි මුදල් ප්‍රමාණයක් ළඟ තබා ගන්නා අතර ඔහුගේ ආදායම අඩු වන විට අඩු මුදල් ප්‍රමාණයක් ළඟ තබා ගැනීමට පෙළඹේ.

❖ සමපේක්ෂණ වේගනාව

පිළිණාපත් වල මුදල් ආයෝජනය කිරීම තුළින් අනාගත ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමේ අරමුණින් මුදල් ශේෂ ළඟ තබා ගැනීම සමපේක්ෂණ වේගනාවෙන් මුදලට ඇති ඉල්ලුම ලෙස අදහස් කෙරේ. එසේ නැතහොත් වත්කමක් ලෙස මුදල් ශේෂ ළඟ තබා ගැනීම සමපේක්ෂණ වේගනාව ලෙස හැඳින්වේ. මේ අනුව පොළී අනුපාතිකය සහ සමපේක්ෂණ වේගනාව මත මුදලට ඇති ඉල්ලුම අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී. එනම් පොළී අනුපාතය ඉහළ නම් සමපේක්ෂණ වේගනාව මත මුදල් ඉල්ලුම පහළ යන අතර පොළී අනුපාතිකය පහළ නම් සමපේක්ෂණ වේගනාව මත මුදල් ඉල්ලුම ඉහළ යයි. මෙය පහත රූප සටහන ඇසුරින් දැක්විය හැකිය.

මුදලට ඇති ඉල්ලුම තීරණය කරන සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යන්

- මූර්ත ආදායම - මූර්ත ආදායම හා මුදල් ඉල්ලුම අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී. එනම් මූර්ත ආදායම ඉහළ යන විට මුදල් ඉල්ලුම ඉහළ යන අතර මූර්ත ආදායම පහළ යන විට මුදල් ඉල්ලුම පහළ යයි.
- පොළී අනුපාතය - පොළී අනුපාතය හා මුදල් ඉල්ලුම අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී. එනම් පොළී අනුපාතය ඉහළ යන විට මුදල් ඉල්ලුම අඩු වන අතර පොළී අනුපාතය පහළ යන විට මුදල් ඉල්ලුම වැඩි වේ.
- මිල මට්ටම - මිල මට්ටම සහ මුදල් ඉල්ලුම අතර ද අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී. එනම් මිල මට්ටම ඉහළ යන විට මුදල් ඉල්ලුම ද ඉහළ යයි.

- අනාගත අපේක්ෂා - පිළිනපත් වල මිල අනාගතයේදී ඉහළ යයි යන අපේක්ෂාවෙන් වර්තමානයේ පිළිනපත් මිල දී ගැනීමට පෙළඹෙන අතර මුදල් ශේෂ ළඟ තබා ගැනීමේ ප්‍රමාණය අඩු වේ.
- ආයතනික සාධක - ආයතනික සාධක යනු ආදායම් ලැබෙන වාර දෙකක් අතර කාල පරාසයයි. අවම කාල පරාසයක් තුළ ආදායම් ලැබෙන විට මුදල් ඉල්ලුම පහළ යයි. මුදල් ලැබෙන කාල පරාසය දීර්ඝ වන විට ළඟ තබා ගන්නා මුදල් ප්‍රමාණය ඉහළ යයි.
- මූල්‍ය වෙළඳපොළ නව්‍යතා - මූල්‍ය වෙළඳපොළ තුළ නව්‍යතා දියුණු වන විට මුදල් ළඟ තබා ගන්නා ප්‍රමාණය පහළ යයි.

මුදල් සැපයුම

කිසියම් නිශ්චිත අවස්ථාවකදී මහජනතාව අතර සංසරණය වන මුළු මුදල් තොගය මුදල් සැපයුම හෙවත් මූල්‍ය සමස්තය ලෙස හැඳින්වේ. රටක මුදල් සැපයුම තුළ පහත පරිදි විවිධ නිර්වචනයන් (සංකල්ප) දක්නට ලැබේ.

-
-
-
-

❖ පටු මුදල් සැපයුම (M1)

කිසියම් නිශ්චිත අවස්ථාවක දී මහජනතාව සතු ව්‍යවහාර මුදල් හා මහජනයා නමින් වාණිජ බැංකු වල ඇති ඉල්ලුම් තැන්පතු වල එකතුව පටු මුදල් ලෙස හැඳින් වේ.

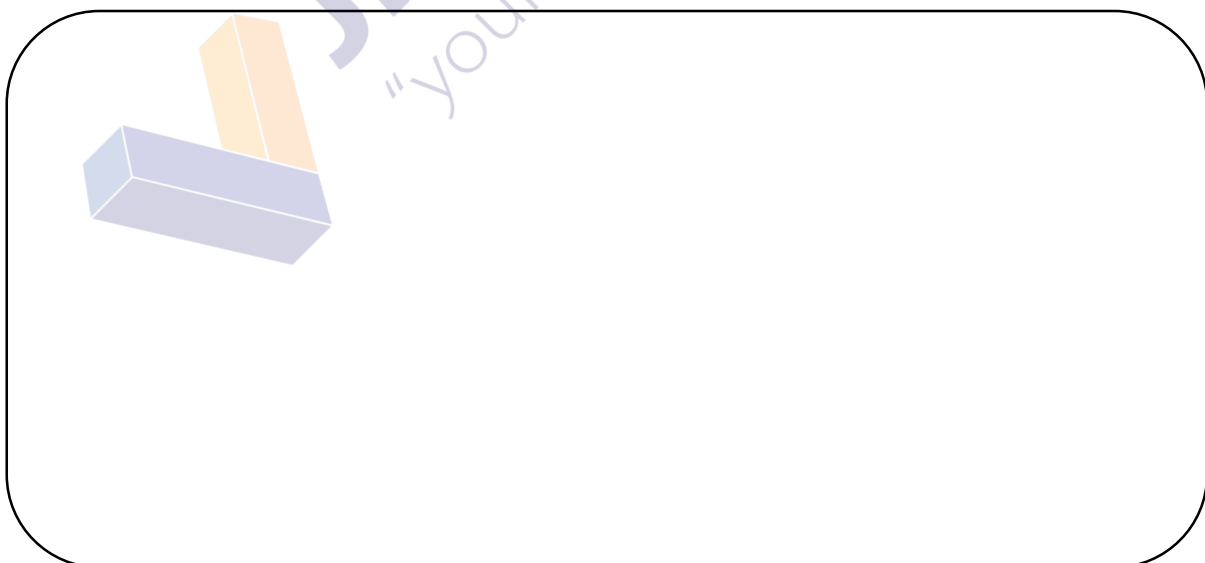
❖ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M2)

කිසියම් නිශ්චිත අවස්ථාවක දී පටු මුදල් සැපයුම හා මහජනතාව සතු වාණිජ බැංකු වල ඇති කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු වල එකතුව පුළුල් මුදල් ලෙස හැඳින් වේ.

❖ ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M2b)

පුළුල් මුදල් සැපයුමට අනේවාසික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම් වල ඇති කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු ප්‍රමාණයෙන් 50% ක් හා විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක වල ඇති නේවාසිකයන් සතු කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු ප්‍රමාණය එකතු වීමෙන් ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (Mb2) සෑදේ.

❖ වඩාත් පුළුල් මුදල් සැපයුම (M4)

ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුමට බලපත්‍ර ලාභී විශේෂිත බැංකුවල ඇති මහජනතාව සතු ඉතුරුම් හා කාලීන තැන්පතු සහ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ඇති මහජනතාව සතු ඉතුරුම් හා කාලීන තැන්පතු එකතු වීමෙන් වඩාත් පුළුල් මුදල් සැපයුම ලැබේ.

❖ මුදල් සැපයුම තීරණය වන සාධක

රටක මුදල් බිහිකරනු ලබන්නේ මහ බැංකුව හා වාණිජ බැංකු මගිනි. ඒ අනුව මුදල් සැපයුම තීරණය කරන සාධක පහත පරිදි හඳුනාගත හැකිය.

- බැංකු ක්‍රමය සතු ශුද්ධ දේශීය වත්කම් - බැංකු ක්‍රමය මගින් රජයට ලබා දෙන ශුද්ධ ණය හා වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශයට දෙන ලද ණය වලින් බැංකු ක්‍රමය සතු ශුද්ධ දේශීය වත්කම් සමන්විත වේ.
- බැංකු ක්‍රමය සතු ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් - මහ බැංකුව සහ වාණිජ බැංකු සතු විදේශ වත්කම් හා වගකීම් අතර වෙනස බැංකු ක්‍රමය සතු ශුද්ධ විදේශ වත්කම් ලෙස හැඳින්වේ.
- බැංකු ක්‍රමය සතු අනෙකුත් ශුද්ධ වත්කම්

❖ පදනම් මුදල් (අධි බලැති මුදල්)

කිසියම් රටක සමස්ත මුදල් සැපයුමට පදනම සපයන මහ බැංකුව සතු සෘජු මූල්‍ය වගකීම් පදනම් මුදල් හෙවත් අධි බලැති මුදල් වශයෙන් හැඳින්වේ. වෙනත් ආකාරයකට ප්‍රකාශ කරන්නේ නම් පදනම් මුදල් යනු මහ බැංකුවට කාසි හා නෝට්ටු ස්වරූපයෙන් මහජනතාව සහ වාණිජ බැංකු කෙරෙහි ඇති වගකීමයි. මේවා සංචිත මුදල් ලෙසද හඳුන්වනු ලබයි. පදනම් මුදල් පහත සංරචක වලින් සමන්විත වේ.

-
-
-
-

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පද්ධතිය (Financial System of Sri Lanka)

දේශීය විදේශීය කුටුම්භ, ව්‍යාපාරික ආයතන, රජය යන ප්‍රධාන ආර්ථික ඒකකයන්ගේ මූල්‍ය තීරණයන් ක්‍රියාත්මක කරන වෙළඳපොළවල්, මූල්‍ය ආයතන, මූල්‍ය උපකරණ සහ මූල්‍ය යටිතල පහසුකම් යනාදියෙහි එකතුවක් මූල්‍ය පද්ධතියක් ලෙස හැඳින්වේ. මූල්‍ය පද්ධතිය පහත සඳහන් සංරචක වලින් සමන්විත වේ.

-
-
-
-
-

▪ මූල්‍ය ආයතන

විවිධ මූල්‍ය උපකරණ ආශ්‍රිතව ගනුදෙනු වල යෙදී සිටිමින් විවිධ මූල්‍ය සේවාවන් සපයන ආයතන මූල්‍ය ආයතන ලෙස හැඳින් වේ. ඒවා නම්,

-
-

➤ අතරමැදි මූල්‍ය ආයතන

අතිරික්ත අරමුදල් ඇති ඒකක වලින් ඉතුරුම් ඒකරාශී කර ගැනීමත්, අරමුදල් හිඟ ඒකක වලට එම ඉතුරුම් ලබා දීම මගින් ලාභ උපයා ගැනීමත් සිදු කරන ආයතන අතරමැදි මූල්‍ය ආයතන ලෙස හැඳින් වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ එවැනි අතරමැදි මූල්‍ය ආයතන ලෙස රක්ෂණ සමාගම්, ඒකක භාර, කල්බදු සමාගම්, අර්ථ සාධක හා විශ්‍රාම අරමුදල් හා තැන්පතු බාර ගැනීම සහ එමගින් බැංකු කටයුතු කිරීමට අවසර ලබා ඇති ආයතන දැක්විය හැකිය.

> මූල්‍ය සේවා සපයන ආයතන

ව්‍යාපාර ආයතන වලට මූල්‍ය වෙළඳ පොලේ සිදුවන ගනුදෙනු කාර්යක්ෂමව පවත්වා ගෙන යාමට අවශ්‍ය සේවා සපයන ආයතන මූල්‍ය සේවා සපයන ආයතන ලෙස හැඳින් වේ. උදාහරණ ලෙස වණික් බැංකු, අරමුදල් කළමනා කරණ ආයතන, මූල්‍ය තැරැවිකාර ආයතන සහ ආණ්ඩුවේ සුරැකුම්පත් පිළිබඳ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් දැක්විය හැකිය.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය ආයතන වර්ග කර ඇති ආකාරය

- මහ බැංකුව
- බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු
- බල පත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු
- තැන්පතු භාර ගන්නා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන
- බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම්
- සමුපකාර හා ණය ගනුදෙනු සමුපකාර සමිති
- විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන
 - විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්
 - ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්
 - කොටස් තැරැවිකරුවන්
 - ඒකක භාර / ඒකකභාර කළමනාකරණ සමාගම්
 - වෙළඳ පොළ අතරමැදියන්
 - ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්
- ගිවිසුම් ගත ඉතිරි කිරීමේ ආයතන
 - රක්ෂණ සමාගම්
 - සේවක අර්ථසාධක අරමුදල
 - සේවක භාරකාර අරමුදල
 - අනුමත විශ්‍රාම හා අර්ථ සාධක අරමුදල
 - රාජ්‍ය සේවා අර්ථ සාධක අරමුදල

❖ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ

කෙටි කාලීන හා දිගු කාලීන අරමුදල් අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා මූල්‍ය උපකරණ මිලට ගැනීම හා විකිණීම සිදු කරන සමස්ත වෙළෙඳපොළ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ලෙස හැඳින්වේ. මූල්‍ය වෙළෙඳපොළෙහි ප්‍රධාන අංශ දෙකකි, එනම්,

.....
.....

➤ මුදල් වෙළෙඳපොළ

මුදල් වෙළෙඳපොළ යනු වසරකට අඩු කාලයක් තුළදී පරිණත වන භාණ්ඩාගාර බිල්පත්, වාණිජ පත්‍රිකා හා තැන්පතු සහතිකපත් වැනි පොළී උපයන කෙටි කාලීන වත්කම් වෙළඳාම සිදුවන වෙළඳ පොළයි. මුදල් වෙළඳ පොළ පහත සඳහන් උප වෙළඳ පොළවල් වලින් සමන්විත වේ.

.....
.....
.....

➤ ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ

වර්ෂයකට වඩා වැඩි කාලයකදී පරිණත වන එනම්, දිගුකාලීන මූල්‍ය උපකරණ හා සමාගම් වල කොටස් යනාදිය හුවමාරු වන වෙළඳ පොළ ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ යනුවෙන් හැඳින්වේ. ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ පහත සඳහන් උප වෙළඳ පොළවල් වලින් සමන්විත වේ.

.....
.....
.....

මූල්‍ය උපකරණ

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ තුළ ගනුදෙනු වන මූල්‍ය උපකරණ පහත ආකාරයෙන් දැක්විය හැක .

රජය නිකුත් කරන ණය උපකරණ

- භාණ්ඩාගාර බිල්පත්
- භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර
- රජයේ ණය සුරැකුම්පත්

සමාගම් නිකුත් කරන ණය උපකරණ

- ණයකර
- වාණිජ පත්‍රිකා

වාණිජ බැංකු භාවිතා කරන උපකරණ

- තැන්පතු සහතික
- වත්කම් පදනම් කරගත් සුරැකුම්පත්
- කල්බදු හෙවත් කුලී පිට ගැණුම්
- ඒක්ෂණ ණය
- ව්‍යාපාරික කොටස්

මූල්‍ය අධීක්ෂණ හා නියාමන ආයතන

මූල්‍ය පද්ධතියක ස්ථායීතාව ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා අණපනත් හා රෙගුලාසි කටයුතු ඉටු කිරීමට රජය විසින් ස්ථාපිත කර ඇති ආයතන මූල්‍ය අධීක්ෂණ හා නියාමන ආයතන නම් වේ. මූල්‍ය අධීක්ෂණ හා නියාමන ආයතන ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව, ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය හැඳින්විය හැකිය.

ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම

මූල්‍ය වෙළඳපොළ ප්‍රසාරණය වීමත් සමඟම මූල්‍ය උපකරණ සංඛ්‍යාව වැඩි වීම නිසා ඒවායේ ආයෝජනය කරන ආයෝජකයන්ට එම උපකරණ වල ගුණාත්මක තත්වය හඳුනාගෙන ආයෝජන තේරීම් කිරීම සඳහා විධිමත් මගපෙන්වීමක් ලෙස ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම හැඳින්විය හැකිය. එනම් කිසියම් සමාගමක් හෝ ආයතනයක් හෝ පුද්ගලයෙක් ලබා ගන්නා ණය ඉදිරි කාලයේ දී අපහසුතාවයකින් තොරව ගෙවා නිම කිරීමේ හැකියාවක් ඇති බවට පිළිගත් ආයතනයක් විසින් ලබා දෙන සහතිකය ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම ලෙස හැඳි වේ. ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන ලෙස මුඩීස් සමාගම, ස්ටෑන්ඩර්ඩ් පුවර්ස් සමාගම සහ ෆිට් රේටින්ග්ස් දැක්විය හැකිය.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අරමුණු හා කාර්යභාරය

1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනත මගින් 1950 අගෝස්තු 28 වන දින ජෝන් එක්සට්ට් මහතා ඉදිරිපත් කරන ලද වාර්තාව අනුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවීම මූල්‍ය කටයුතු සඳහා උපදේශනය, ආර්ථික හා මිල ස්ථායීව සහ මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම සඳහා පිහිටවූ ස්වාධීන ආයතනය මහ බැංකුවයි.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අරමුණු

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන අරමුණු දෙකකි.

- ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම
- මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම

ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම

අඩු උද්ධමන වේගයක් කරා ළඟා වීමට මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීම ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව ලෙස අදහස් කෙරේ.

මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම

මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව යනු ආර්ථික, මූල්‍ය, දේශපාලන හා වෙනත් ක්ෂේත්‍රයන්හි පැන නගින අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර කම්පනයන් හමුවේ නොසැලී සිටීමේ හැකියාවයි.

මහ බැංකුවේ කාර්යයන්

- මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවීම
- ව්‍යවහාර මුදල් නිකුත් කිරීම හා බෙදා හැරීම
- රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණය
- සේවක අර්ථසාධක අරමුදල කළමනාකරණය හා පරිපාලනය
- නිල විදේශ සංචිත කළමනාකරණය
- විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයවීම
- නියෝජ්‍යායතන කටයුතු
- රජයේ උපදේශක බැංකුකරු හා මූල්‍ය නියෝජිත ලෙස කටයුතු කිරීම
- කුඩා පරිමාණ මූල්‍යකරණ කටයුතු සහ ග්‍රාමීය ණය යෝජනා වැඩසටහන් පවත්වාගෙන යාම

මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය හා ව්‍යාපාර කෙරෙහි එහි බලපෑම

(Monetary Policy and its impacts to the business)

මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය යනු ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව යන අරමුණු වෙත ළඟා වීමට පොලී අනුපාතකය හා මුදල් සැපයුම කෙරෙහි බලපෑම් කිරීමට මූල්‍ය උපකරණ හැසිරවීමේ ක්‍රියාවලියයි.

මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ

ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව හා මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව යන අරමුණු ඉටු කර ගැනීමට පොළී අනුපාතිකයට හා මුදල් සැපයුමට බලපෑම් කිරීමට මහ බැංකුව විසින් භාවිතා කරන උපකරණ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ ලෙස හැඳින්වේ. මෙහි මුල්‍ය ප්රතිපත්ති උපකරණ කොටස් දෙකකි. එනම්,

.....
.....

❖ ප්‍රමාණාත්මක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ

ණය සැපයුම පාලනය කිරීම සඳහා පොදුවේ ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග ප්‍රමාණාත්මක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ නම් වේ. ප්‍රමාණාත්මක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ 3 කි. මෙම උපකරණ මගින් මුදල් සැපයුම අඩු වැඩි වේ.

මහ බැංකු පොළී අනුපාතිකය - මහ බැංකුව විසින් අවසාන ණය දෙන්නා වශයෙන් ද්‍රවශීලතා ගැටලු වලට මුහුණ දී සිටින වාණිජ බැංකු වෙතින් අය කරනු ලබන පොළී අනුපාතය මහ බැංකු පොළී අනුපාතය යි. මෙම පොළී අනුපාතය වැඩි කළ විට වාණිජ බැංකු ණය ගැනීම අඩු වී සංචිත අඩු වන අතර මහජනතාව වෙත ලබා දෙන ණය දීම අඩු කරනු ලැබේ. එබැවින් ණය මැවීමේ හැකියාවද අඩු වී මුදල් සැපයුම සංකෝචනය වේ. මහ බැංකු පොළී අනුපාතය අඩු කළ විට වාණිජ බැංකු වැඩි වැඩියෙන් ණය ලබා ගන්නා අතර මහජනතාව වෙත ලබා දෙන ණය ප්‍රමාණය ඉහළ යයි. එබැවින් මුදල් සැපයුම ප්‍රසාරණය වේ.

ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය - මහ බැංකුවේ නියමයන්ට අනුකූලව වාණිජ බැංකු විසින් තම තැන්පතු ප්‍රමාණයෙන් යම් ප්‍රතිශතයක් අතැති මුදල් හා බැංකු මුදල් ලෙස ළඟ තබා ගැනීම ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය ලෙස හඳුන්වයි. මූල්‍ය ප්‍රසාරණයක් බලාපොරොත්තු වන අවස්ථාවකදී මහ බැංකුව විසින් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතිකය පහත හෙළන අතර එහි දී වාණිජ බැංකු වල රඳවා ගත යුතු සංචිත පහළ යාම නිසා ණය දීමේ හැකියාව වැඩි වේ. මූල්‍ය සංකෝචනයක් බලාපොරොත්තු වන විට දී මහ බැංකුවේ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතික ඉහළ දමන අතර එමගින් වාණිජ බැංකු රඳවා ගත යුතු සංචිත ප්‍රමාණය වැඩි වීම හේතුවෙන් ණය දීමේ හැකියාවත් අඩු වේ.

විවට වෙළඳ පොළ කටයුතු - විවෘත වෙළඳ පොළ තුළ මහ බැංකුව සුරැකුම්පත් මිලට ගැනීමත් විකිණීමත් විවිට වෙළඳපොළ කටයුතු ලෙස හැඳින් වේ. මහ බැංකුව විසින් විවට වෙළඳපොළේ සුරැකුම්පත් විකිණීම තුළින් වාණිජ බැංකු ඒවා මිල දී ගැනීම නිසා වාණිජ බැංකු වල සංචිත අඩු වී ණය සැපයීමේ හැකියාව අඩු වීමක් සිදු වේ. එනම් මුදල් සැපයුම සංකෝචනය වේ. මහ බැංකුවේ විවට වෙළඳ පොළේ සුරැකුම්පත් නැවත මිල දී ගැනීමක් සිදු කළහොත් මහ බැංකුව වෙතින් වාණිජ බැංකු වෙත මුදල් ගලා ගෙන යන බැවින් වාණිජ බැංකු වල ණය ලබා දීමේ හැකියාව වැඩි වේ. එබැවින් මුදල් සැපයුම ප්‍රසාරණය වේ.

❖ ගුණාත්මක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ

ණය පරිමාව හා ණය ගලා යන දිශාව පාලනය කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග ගුණාත්මක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණ ලෙස හැඳින්වේ.

- සහ පෙළඹවීම
- ඇප සුරැකුම් වෙනස් කිරීම
- උපරිම ණය සීමා පැනවීම
- වරණාත්මක පොළී අනුපාතිකයන් නියම කිරීම
- ණයවර ලිපි කාසි ආන්තික නියම කිරීම

වාණිජ බැංකු (Commercial Banks)

වෙක් පතකින් හෝ විධානයකින් ඉල්ලු විටක ආපසු ගෙවීමේ පොරොන්දුවකට යටත්ව මහජනයාගෙන් මුදල් තැන්පතු භාර ගැනීම විශේෂ කාර්යය කොටගත් ලාභ ලැබීමේ පරමාර්ථයෙන් මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ නියුක්තව සිටින ප්‍රමුඛතම මූල්‍ය ආයතනය වාණිජ බැංකු ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

වාණිජ බැංකුවල කාර්යයන්

.....

.....

.....

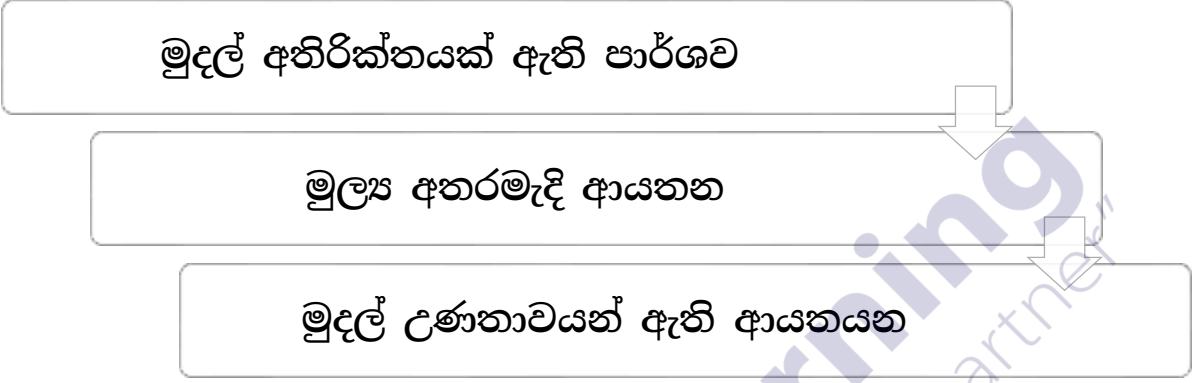
.....

.....

.....

මූල්‍ය අතරමැදිකරුවන් (Financial Intermediaries)

අතිරික්ත මුදල් ඇති ඒකක වලින් ඉතුරුම් ඒකරාශී කර ගැනීමත්, අරමුදල් හිඟ ඒකක වලට එම ඉතුරුම් ලබා දීම මගින් ලාභ උපයා ගැනීම සිදු කරන මූල්‍ය ආයතන අතර මැදි මූල්‍ය ආයතන ලෙස හැඳින්වේ.

වාණිජ බැංකුවල දුවශීලතාව හා ලාභදායකත්වය

වාණිජ බැංකුවක ප්‍රධාන අරමුණු දෙකකි.

- දුවශීලතා අරමුණ (මහජන විශ්වාසය ආරක්ෂා කරගැනීම)
- ලාභදායකත්ව අරමුණ

දුවශීලතා අරමුණ යනු ගනුදෙනුකරුවන් ඉල්ලූ විගස ඔවුන්ගේ තැන්පත් මුදල් නැවත ලබා දීමේ හැකියාව වාණිජ බැංකුවක් සතු වීම යි. එනම් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ විශ්වාසය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා වාණිජ බැංකුවක දුවශීලතාවය ආරක්ෂා කිරීම අතිශය වැදගත් වේ. මේ අනුව තැන්පත්කරුවන් තම තැන්පතු මුදල් නැවත ලබා ගැනීමට වාණිජ බැංකු වෙත පැමිණීමේදී දුවශීලතාවය ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා වාණිජ බැංකු සතුව මුදල්, මුදල් ලෙස ළඟ තබා ගත යුතුය. නමුත් දුවශීලතාවය ආරක්ෂා කිරීමට මුදල් ළඟ තබා ගැනීමේ දී ආවස්ථික පිරිවැයක් හට ගනී. එනම් ණය ලබා දීමට හෝ වෙනත් ආයෝජන මාර්ග යෙදවීමෙන් ඉපයීමට තිබූ ආදායම අහිමි වේ.

එමෙන්ම ණය ලබා දීමෙන් සහ ආයෝජන වත්කම් මගින් උපයා ගන්නා ආදායමෙන් තැන්පතු සඳහා ගෙවන පොළී වියදම් අඩු කල පසු ලැබෙන ශුද්ධ පොළී ආදායම් ලාභදායකත්වය යනුවෙන් අදහස් කෙරේ.

මෙම ද්‍රවශීලතාව සහ ලාභදායකත්වය යන අරමුණු දෙක ඉටු කර ගැනීමේදී එහි ඇති ගැටීම හේතුවෙන් වාණිජ බැංකු වලට අර්බුදකාරී තත්වයකට මුහුණ දීමට සිදුවේ. මන්දයත් වාණිජ බැංකු වලට තම ද්‍රවශීලතාව ආරක්ෂා කර ගැනීමට යාමේදී ලාභදායකත්වය අඩු වන අතර ලාභදායකත්වය ආරක්ෂා කිරීමට යාමේදී ද්‍රවශීලතාවය අඩු වේ. එම නිසා ලාභදායකත්වය සහ ද්‍රවශීලතාවය අතර සමතුලිතතාවයක් පවත්වා ගෙන යාමට වාණිජ බැංකු වලට සිදු වේ. ඒ සඳහා වාණිජ බැංකු විසින් ඔවුන්ගේ වත්කම් විද්‍යුතය සකස් කරගනු ලබයි.

මිල මට්ටම සහ උද්ධමනය (Price Level and Inflation)

භාණ්ඩ හා සේවා වල වටිනාකම මිල යන්නෙන් හැඳින්වේ. මිල වෙනස් වන විට යම් දෙන ලද මුදල් ප්‍රමාණයකින් මිල දී ගත හැකි භාණ්ඩ ප්‍රමාණය වෙනස් වේ. සියලුම භාණ්ඩ හා සේවා වල නිරපේක්ෂ මිල ගණන් වල සාමාන්‍ය අගය පොදු මිල මට්ටම ලෙස හඳුන්වයි. පොදු මිල මට්ටම ආශ්‍රිතව සංකල්ප 3ක් සාකච්ඡා කෙරේ. එනම්,

- උද්ධමනය - පොදු මිල මට්ටමෙහි හට ගන්නා අඛණ්ඩ ඉහළ යාම යි
- අවධමනය - පොදු මිල මට්ටමෙහි සිදු වන අඛණ්ඩ පහළ යාමයි
- නිරුද්ධමනය - උද්ධමන අනුපාතයෙහි අගය ක්‍රමයෙන් අඩු වීමයි

▪ උද්ධමනයේ ප්‍රබේධ

- ප්‍රසර්පණ උද්ධමනය (මධ්‍යස්ථ උද්ධමනය)

ආර්ථිකය පවතින මන්දගාමී උද්ධමනකාරී තත්වයක් ප්රසර්පණ උද්ධමනය ලෙස හැඳින්වේ. මිල මට්ටම ඉහළ යාමේ වේගය 5% ක් නොඉක්මවන තත්වයක් මෙයට අදාළ වේ. සංවර්ධිත රටවල් බොහෝමයක දැකිය හැක්කේ මෙවැනි උද්ධමනකාරී තත්වයකි.

- ජවන උද්ධමනය

පොදු මිල මට්ටම ඉතා සීඝ්‍ර ලෙස ඉහළ යාමේ තත්වයක් ජවන උද්ධමනය හෙවත් අති උද්ධමනය ලෙස හැඳින්වේ. භාණ්ඩ හා සේවා මිල ගණන් ඉතා කෙටි කාලයක් තුළ සීඝ්‍ර ඉහළ යාම නිසා මෙවැනි තත්වයක් ඇති වේ.

➤ අති උද්ධමනය

මාසිකව 50% ක් තරම් වේගයකින් පොදු මිල මට්ටම ඉහළ යාමේ ස්වභාවයක් පෙන්නුම් කරයි නම් එය අති උද්ධමනය ලෙස හැඳින්වේ. අති උද්ධමනයට බලපාන ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ මුදල් සැපයුමේ වේගවත් ප්‍රසාරණයයි.

➤ සර්පිල උද්ධමනය

පොදු මිල මට්ටම දැගරයක් ආකාරයට හෙවත් සර්පිලව ඉහළ යාම සර්පිල උද්ධමනයයි. උද්ධමනකාරී තත්වයකදී ව්‍යාපාර ලාභ ඉහළ යාම හේතුවෙන් සාධක ඉල්ලුම ඉහළ යයි. එවිට සාධක මිල වැඩි වේ. මෙම ක්‍රියාවලිය අඛණ්ඩ දැගරයක් ආකාරයෙන් සිදුවීම සර්පිල උද්ධමනය ඇති වීමට හේතුවේ.

➤ මර්ධන උද්ධමනය

භාණ්ඩ හා සේවා වල මිල මට්ටම වේගයෙන් ඉහළ යන විට එය පාලනය කිරීමට රජය මැදිහත් වේ. මිල පාලනය, සලාකනය, වැටුප් අනුපාතික නියම කිරීම වැනි ක්‍රියා මාර්ග රජය මෙහිදී යොදාගනී.

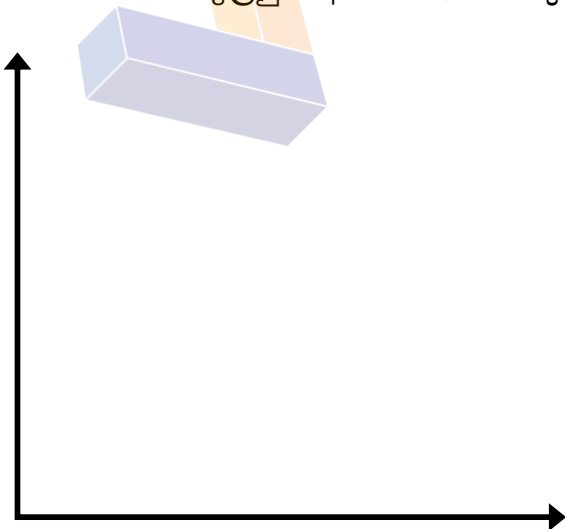
උද්ධමනය ඇති වීමට හේතූන්

උද්ධමනය ඇති වීමට හේතු පැහැදිලි කිරීමේ ප්‍රධාන න්‍යායන් කි02.

- ඉල්ලුමෙන් ඇදුණු උද්ධමනය
- පිරිවැයෙන් තල්ලු වූ උද්ධමනය

ඉල්ලුමෙන් ඇදුණු උද්ධමනය

සමාහාර සැපයුමට සාපේක්ෂව සමාහාර ඉල්ලුම වැඩි වීම නිසා භාණ්ඩ හා සේවා වල පොදු මිල මට්ටම ඉහළ යාම ඉල්ලුමෙන් ඇදුණු උද්ධමන න්‍යාය තුළින් අදහස් කෙරේ. එනම් සමස්ත ඉල්ලුම් අතිරික්තය හේතුවෙන් පොදු මිල මට්ටම ඉහළ යාමයි.

ඉල්ලුමෙන් ඇදුණු උද්ධමන න්‍යායෙහි විකල්ප ප්‍රවේශ දෙකක් පවතී. එනම්.

- මුදල් ප්‍රමාණවාදය
- කේන්සියානු න්‍යාය

❖ මුදල් ප්‍රමාණවාදය

විනිමය සමීකරණය මත පදනම්ව මිල මට්ටම මේ හැසිරීම පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම මුදල් ප්‍රමාණවාදී න්‍යාය තුළින් සිදු කෙරේ. එමගින් මිල මට්ටම වෙනස් වීමත්, මුදල් තොගය වෙනස් වීමත් අතර සෘජු හා සමානුපාතික සම්බන්ධතාවයක් ඇති බව අවධාරණය කෙරේ. නිදසුනක් ලෙස මුදල් තොගය දස ගුණයකින් ඉහළ නැංවුව හොත් මිල මට්ටම් ද දස ගුණයකින් ඉහළ යනු ඇත. මෙම සම්බන්ධතාවය පෙන්වා දීමට යන විනිමය සමීකරණය යොදා ගනු ලැබේ.

PT යනු ආර්ථිකයේ මුළු ගනුදෙනු ප්‍රමාණය වන අතර යනු මුදල් යොදා ගනිමින් සිදු කරන ලද ගනුදෙනු ප්‍රමාණයේ වටිනාකමයි. විනිමය සමීකරණය තුළ අඩංගු විචල්යයන්ගේ හැසිරීම සම්බන්ධයෙන් කරනු ලබන උපකල්පනයන් මත විනිමය සමීකරණය න්‍යායක් බවට පෙරලා ගැනීමේදී යොදා ගනු ලබන උපකල්පන දෙකකි. එනම්,

- මුදලේ සංසරණ ප්‍රවේගය ස්ථාවර වීම
- ආර්ථිකයේ ගනුදෙනු පරිමාව නොවෙනස් වීම

❖ කේන්සියානු න්‍යාය

කේන්සියානු න්‍යාය තුළදී සමාහාර ආදායම් සහ සමාහාර වියදම් විශ්ලේෂණය තුළින් උද්ධමනයට හේතු පැහැදිලි කිරීම සිදු කෙරේ. ආර්ථිකය පූර්ණ සේවා නියුක්ති සමතුලිතය කරා ළඟා වීමෙන් පසුව තවදුරටත් සමාහාර ඉල්ලුම වැඩි වුවහොත් හාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රමාණය වැඩි කළ නොහැකි බැවින් සාමාන්ය මිල මට්ටම ඉහළ යාමට පටන් ගනී.

❖ පිරිවැයෙන් තල්ලු වූ උද්ධමනය

එනම් යෙදවුම් වල මිල ගණන් ඉහළ යාම හේතුවෙන් නිෂ්පාදන පිරිවැය වැඩි වී භාණ්ඩ හා සේවා මිල ගණන් ඉහළ යාම පිරිවැයෙන් තල්ලු වූ උද්ධමනයයි. ආනයන වල මිල ඉහළ යාම, සංවිධානාත්මක ශ්‍රමය , කතිපයාධිකාරී ආයතන වල ක්‍රියාකාරිත්වය වැනි සාධක හේතුවෙන් පිරිවැයෙන් තල්ලු වූ උද්ධමනය හට ගනී. මේ අනුව නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහළ යාම තුළින් සමාහාර සැපයුම් වක්‍රය වමට විතැන් වන අතර ඒ තුළින් මිල මට්ටම ඉහළ යාමක් සිදු වේ.

❖ උද්ධමනය පොළී අනුපාතිකය අතර සම්බන්ධතාවය

(Relationship between inflation and interest rate)

උද්ධමනය හේතු කොට ගෙන ඉතිරි කිරීම අඩු විය හැකිය. මන්ද ඉතිරි කරන්නන්ට ඉතිරි කිරීමේ හැකියාව අඩු වන බැවිනි. එමෙන්ම මූර්ත පොළී අනුපාතිකයේ පහළ බැසීමක් හේතුකොටගෙන ඉතිරි කිරීම් අඩු විය හැකිය.

මූර්ත පොළී අනුපාතිකය සෘණ අගයක් ගැනීම ඉතිරි කරන්නන්ට සහ ස්ථාවර ආදායම්ලාභීන්ට අහිතකර වන අතර විචල්‍ය ආදායම්ලාභීන් හට හිතකර තත්වයක් ඇති කෙරේ. ස්ථාවර ආදායම්ලාභීන් ලෙස විශ්‍රාමික පිරිස්, රාජ්‍ය හා කාර්යාල සේවකයන් සහ රජයෙන් ලබන සුබසාධන දීමනා මත යැපෙන්නන් හැඳින්විය හැකිය. උද්ධමන තත්වයකදී ස්ථාවර ආදායම්ලාභීන්ට අහිතකර වන්නේ මුදල් ආදායමේ ක්‍රයශක්තිය අඩු වන බැවිනි.

උද්ධමනයේ ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක

- ඉතිරි කරන්නන්ට අයහපත් වීම
- ණයහිමියන්ට අවාසිදායක වන අතර ණය ගැනියන්ට වාසිදායක වීම
- ආර්ථික තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය විකෘති වීම
- ආදායම් ව්‍යාප්තිය අයහපත් වීම
- නිරපේක්ෂ දරිද්‍රතාවය ඉහළ යාම
- අපනයන වල තරගකාරීත්වයට බාධා එල්ල වීම
- පුද්ගලයන්ගේ ජීවන වියදම ඉහළ යාම
- විනිමය අනුපාතිකය ක්ෂය වීම
- ක්‍රය ශක්තිය අඩු වීම
- කල්පවත්නා භාණ්ඩ වල ආයෝජනයට පෙළඹීම

උද්ධමනය පාලනය කිරීම සඳහා ගත හැකි ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියායාමාර්ග

- සමාහාර ඉල්ලුමේ වර්ධනය සීමා කිරීම
- කාර්යක්ෂම සම්පත් බෙදා හැරීමෙහිලා පවතින බාධක ඉවත් කිරීම
- සමාහාර සැපයුමේ වර්ධනය වේගවත් කිරීම
- සෘජුවම රජය මැදිහත් වී පාලනය කිරීම

